

Oponentský posudek bakalářské práce Dany Vákové (Vákové): „Projekt Živá knihovna“

Práce Dany Vákové je čtivě a přehledně zpracované představení projektu Živá knihovna a Organizace na podporu integrace menšin (OPIM), která tento projekt realizuje. Projekt je zaměřen na překonávání předsudků vůči různě definovaným menšinovým skupinám (např. muslimové, židé, Romové, bezdomovci...) formou soukromého rozhovoru účastníka projektu („čtenáře“) se zástupcem některé z těchto menšin („knihou“). Práce vychází z osobní účasti („terénního“ výzkumu) autorky na projektu.

Práce se nejdříve věnuje popisu OPIM, dále podrobně prezentuje projekt Živá knihovna. Teoretickou část práce tvoří definice a charakteristika předsudků a dalších souvisejících pojmů (xenofobie, rasismus, diskriminace). Poté se zaměřuje na jednu z menšin prezentovanou v projektu (bezdomovci). Uvádí jak ukázky rozhovorů s „knihami“, tak obecné pojednání o bezdomovectví.

Práce se nachází na hranici publicisticky a odborného textu. Autorka si sice v úvodu dobře stanovuje základní otázku („může Živá knihovna ovlivnit předsudky lidí?“), a v závěru jí kriticky zodpovídá. Rozbor fenoménu stereotypu, stejně jako dalších pojmů, je zde však spíše jen v náznaku a dopouští se zavádějících zjednodušení. Těžko lze např. kategoricky rozlišovat „lidi s předsudky“ a „lidi tolerantní“ (str. 26), když předsudek je celkem běžnou součástí myšlení lidí jako živočišného druhu. Chybí také zhodnocení zdrojů, jejichž rozsah uvedený v seznamu použité literatury je až příliš skromný (10 knih). Přitom zde i v češtině existuje na toto téma řada publikací.

Nepříliš odborný je také přístup k rozhovorům s „knihou“, které jsou vzhledem k tématu sice velmi užitečné jako ilustrace, ale nejsou zde nijak podrobněji analyzovány. V této podobě by tedy měly být uvedeny spíše jako příloha za textem práce.

Některé autorčiny „exkurzy“ v textu dokazují, že její sociálně-historická erudice by ještě potřebovala doplnit. Např. výrok „kolik lidí ví, proč Romové kočovali a pravděpodobně by kočovali dodnes, kdyby jim to roku 1958 nebylo zákonem zakázáno?“ (str. 13) ignoruje, že kromě malé skupinky olašských Romů byli všichni Romové v českých zemích (před válkou) i na Slovensku již několik staletí usdlí. Na Moravě přitom žili zcela integrovaně ve vesnicích. Uvádět známý výrok Alberta Einsteina formou „Kdosi řekl, že je snazší rozbít atom než předsudek“ je trochu nevhodné (str. 22).

Výrok „(...) vyvražďování Židů, kteří byli pronásledováni především kvůli své náboženské příslušnosti“ (str. 24) je zavádějící. V moderním rasistickém antisemitismu nehrála náboženská příslušnost Židů téměř žádnou roli.

S problematikou romské i židovské menšiny se lze přitom seznámit na povinném kurzu, který vede autor tohoto posudku.

Krom těchto spíše drobných pochybení je však práce dobře napsaná a přibližuje pozoruhodný a prospěšný program. Zvážíme-li cíle práce, jak si je Dana Váková stanovila, pak se určitě podařilo „dát o projektu Živá knihovna vědět“, ale už méně „co vlastně předsudek znamená“. Jako otázku k obhajobě bych proto doporučil zodpovědět, jak konkrétně lze s předsudky pracovat (nikoliv se jich zcela zbavit – to není prakticky možné).

Navrhuji hodnocení „velmi dobře“ či „dobře“ (B-C), dle výsledků obhajoby.

Ondřej Klípa